

Wstęp

W dzisiejszym świecie przemoc jest powszechnym, ale wciąż jednak bagatelizowanym zjawiskiem. Badania i analizy wskazują, że skala oraz wielopłaszczyznowość tego problemu wymaga podejmowania działań profilaktycznych, interwencyjnych i terapeutycznych. Nie bez znaczenie jest też tworzenie prawnych ram dla ochrony ofiar przemocy i oddziaływania na jej sprawców. Jednym z aspektów przemocy, na którą uwagę zwracamy w tym numerze kwartalnika *Dziecko Krzywdzone*, jest przemoc rówieśnicza.

Pojęcia *przemoc szkolna*, *zastraszanie*, *znęcanie się*, *prześladowanie*, *dręczenie* czy właśnie *przemoc rówieśnicza* stanowią odpowiedniki angielskiego terminu *bullying* i są używane do opisu sytuacji, w której pojawiają się celowe, niesprowokowane, systematyczne, powtarzające się akty przemocy oraz agresywne zachowania wśród dzieci i młodzieży, mające na celu wymuszanie, gnębienie i powodowanie cierpienia fizycznego lub psychicznego. Przemoc ta może mieć charakter fizyczny, psychologiczny i społeczny (Kołakowski, 2018). Zjawisko przemocy rówieśniczej jest złożone oraz spowodowane przez interakcje czynników osobowościowych, emocjonalno-popędowych i poznawczych oraz środowiskowych – rodzinnych, społecznych i wyuczonych (Dąbrowska, Dąbrowski, 2010).

W numerze prezentujemy teksty dotyczące różnych wymiarów i poziomów analizy zjawiska przemocy rówieśniczej. Kinga Poszwa i Dominika Myślińska analizują wyniki badania, którego celem było przedstawienie aktualnych danych dotyczących natężenia przemocy rówieśniczej, jej stosowanych form oraz działań zaradczych podejmowanych przez dzieci w kontekście negatywnych doświadczeń. Na podstawie uzyskanych danych autorki podjęły próbę diagnozy poczucia bezpieczeństwa oraz kondycji emocjonalno-społecznej dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym. Z kolei Małgorzata Słowik odnosi się w swoim tekście do wyników badań własnych dotyczących dylematów rodzicielskich wobec zjawiska przemocy rówieśniczej w szkole. Autorka dowodzi, że rodzice dzieci doświadczających przemocy rówieśniczej przeżywają wiele dylematów dotyczących m.in. uznania i zrozumienia sytuacji ich dziecka, reagowania na zgłaszane przez dziecko informacje oraz działań, jakie rodzice mogą podjąć, by zatrzymać przemoc rówieśniczą

Kolejny artykuł to tekst autorstwa Marzanny Pogorzelskiej i Pawła Rudnickiego. Ukazuje on wybrane wątki badania szeroko zaprezentowanego w publikacji *Przecież*

jesteśmy! Homofobiczna przemoc w polskich szkołach – narracje gejów i lesbijek, która ukazała się nakładem Oficyny Wydawniczej „Impuls” w 2020 r. W opublikowanym w tym numerze kwartalnika tekście autorzy zwracają uwagę na kulturowe źródła przemocy homofobicznej oraz przejawy jej występowania w odniesieniu do szkolnych przestrzeni, sprawców i sprawczyń, podkreślając wszechobecność i różnorodność form tego rodzaju przemocy. Uzyskane przez autorów wnioski zyskały wymiar w dużym stopniu interwencyjny, ponieważ mogą stanowić wsparcie dla osób doświadczających przemocy wskazując im możliwe strategie radzenia sobie.

Monika Wiktorowicz-Sosnowska analizuje natomiast zjawisko przemocy rówieśniczej wobec dzieci przebywających w pieczy zastępczej. W tekście autorka przywołuje wnioski z badań oraz fragmenty wywiadów przeprowadzonych z osobami pochodzącymi z rodzin alkoholowych. Narracje biograficzne ujęte w artykule dotyczą doświadczania przemocy z obszarów środowiska szkolnego i wątków odrzucenia przez rówieśników.

Zachęcamy też do zapoznania się z tekstem autorstwa Małgorzaty Wójcik i Marii Mondry. Autorki prezentują w nim wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów trzech śląskich szkół, którego celem było poznanie, w jaki sposób uczniowie postrzegają przypadki prześladowania rówieśniczego w swoich klasach. Okazało się, że uczniowie zbudowali system zasad, norm, przekonań i skryptów zachowań dotyczących poszczególnych przypadków prześladowania.

W następnym artykule Katarzyna Katana analizuje prawne aspekty dobrowolnej aktywności seksualnej online podejmowanej przez małoletnich. Autorka zwraca uwagę na to, że prawa dzieci w internecie i konieczność ich ochrony przed wykorzystywaniem w celach seksualnych zaczęły zajmować centralne miejsce w prawie zarówno krajowym, jak i międzynarodowym. Zdaniem Katany wyzwaniem na przyszłość jest jednak kwestia produkowania i udostępniania materiałów o charakterze seksualnym przez małoletnich ich rówieśnikom.

Numer zamykamy przedrukiem metaanalizy autorstwa Glenna Waltersa dotyczącej przemocy rówieśniczej wśród osób w wieku szkolnym – aspektów wiktylizacji i sprawstwa. Autor wykazał w niej, że relacja między tymi zjawiskami przebiega w obu kierunkach – przestępstwo z takim samym prawdopodobieństwem doprowadzi do przyszłej wiktylizacji jak wiktylizacja prowadzi do popełnienia przestępstwa w przyszłości.

Zachęcamy do lektury!

Redaktorka naczelna

Magdalena Arczewska

BIBLIOGRAFIA

- Kołąkowski, A. (red.). (2018). *Zaburzenia zachowania u dzieci. Terapia i praktyka*. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Dąbrowska, M. I., Dąbrowski, M. R. (2010). *Zastraszanie i przemoc szkolna*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK.